

Vergaderjaar 1984–1985

17 496

Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek (vierde gedeelte) (wijziging van Boek 3)

Nr. 12

DERDE NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen 4 juli 1985

Het gewijzigd ontwerp van wet wordt gewijzigd als volgt:

In **artikel I** worden de volgende wijzigingen aangebracht.

A. Na de wijziging van artikel 3.3.2 wordt ingevoegd:

Achter **artikel 3.3.8** lid 3 wordt de punt vervangen door: , tenzij de wederpartij op het tijdstip dat zij handelde heeft begrepen of onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijs heeft moeten begrijpen dat geen toereikende volmacht was verleend.

B. **Artikel 3.4.2.3a** wordt als volgt gewijzigd:

In lid 2 wordt na «verkrijger» ingevoegd: op dit tijdstip. De punt achter dit lid wordt vervangen door: , in het geval van overdracht overeenkomstig artikel 5a onder dezelfde opschortende voorwaarde als waaronder geleverd is.

Aan het artikel worden twee leden toegevoegd, luidende:

3. Niettemin kan de eigenaar van een roerende zaak, die het bezit daarvan door diefstal heeft verloren, deze gedurende drie jaren, te rekenen van de dag van de diefstal af, als zijn eigendom opeisen, tenzij:

a. de zaak door een natuurlijke persoon die niet in de uitoefening van een beroep of bedrijf handelde, is verkregen van een vervreemder die van het verhandelen aan het publiek van soortgelijke zaken anders dan als veilinghouder zijn bedrijf maakt in een daartoe bestemde bedrijfsruimte, zijnde een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan met de bij het een en ander behorende grond, en in de normale uitoefening van dat bedrijf handelde; of

b. het geld dan wel toonder- of orderpapier betreft.

4. Op de in het vorige lid bedoelde termijn zijn de artikelen 3.11.16, 3.11.18 en 3.11.18a betreffende de stuiting van de verjaring van een rechtsovereenkomstige toepassing.

C. Na de wijziging van artikel 3.4.2.3aa wordt ingevoegd:

Artikel 3.4.2.3b wordt als volgt gewijzigd. Voor het eerste lid vervalt het cijfer 1. De leden 2 en 3 worden geschrapt.

D. De wijziging van artikel 3.7.1.9a wordt vervangen door:
In **artikel 3.7.1.9a** lid 3 wordt «artikel 6.2.3.10» vervangen door: afdeling 6.2.3.

E. De beide wijzigingen van artikel 3.7.1.14 worden vervangen door:
In **artikel 3.7.1.14** worden de volgende wijzigingen aangebracht. In lid 1 worden de woorden «op verzoek van» vervangen door: op vordering van. Lid 2 onder b wordt gelezen: b. overbedeling van een of meer deelgenoten tegen vergoeding van de overwaarde;
In de leden 1, 2 en 3 wordt «boedelrechter» telkens vervangen door: rechter.

F. De bepaling «**Artikel 3.9.2.2a** lid 3 vervalt» wordt vervangen door:
Artikel 3.9.2.2a lid 3 wordt vervangen door:

3. Wordt het pandrecht gevestigd op een roerende zaak waarvan de eigenaar het bezit door diefstal heeft verloren, of op een vruchtgebruik op een zodanige zaak, dan zijn lid 3, aanhef en onder b, en lid 4 van artikel 3.4.2.3a van overeenkomstige toepassing.

G. In **artikel 3.9.4.8** lid 1 worden de woorden «tenzij uit de verkoopvoorwaarden anders volgt» vervangen door: alleen voor zover deze bevoegdheid op het tijdstip van de verkoop nog aan de hypotheekhouder toekwam en deze de uitoefening daarvan blijkens de verkoopvoorwaarden aan de koper overlaat.

Toelichting

Artikel 3.3.8. Nu de commissie ter gelegenheid van het mondeling overleg van 29 mei 1985 instemming heeft betuigd met de suggestie, gedaan aan het slot van de memorie van antwoord bij dit artikel, is de daarbedoelde aanvulling van het derde lid thans aangebracht. Men lette erop dat zij is beperkt tot het geval dat de wederpartij zelf handelde, toen zij begreep of onder de gegeven omstandigheden moest begrijpen, dat er geen toereikende volmacht was. Alleen in dit geval kan immers worden gezegd dat de wederpartij zichzelf in de aldus ontstane situatie heeft gebracht. Dit is met name niet het geval wanneer de pseudo-gevolmachtigde een eenzijdige rechtshandeling tot haar heeft gericht of wanneer zij nog te goeder trouw was toen zijzelf een aanbod deed, maar niet meer toen de pseudo-gevolmachtigde dit aanvaardde. Men zie Parl. Gesch. Boek 3, blz. 282, eerste alinea.

De omschrijving «heeft begrepen of onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijs heeft moeten begrijpen» vormt ten dele het spiegelbeeld van die van artikel 3.3.2 lid 2 voor de goede trouw van de wederpartij. Men lette er echter op dat bij de onderhavige bepaling geen rol speelt of de eventuele goede trouw van de wederpartij al of niet een gevolg is van een verklaring of gedraging van de pseudo-gevolmachtigde. Indien zij te goeder trouw was toen zij handelde, behoort zij van de hoofdregel van lid 3 gebruik te kunnen maken, ongeacht of aan de eisen van artikel 3.3.2 lid 2 is voldaan.

Artikel 3.4.2.3a. 1. De wijziging in lid 2 komt tegemoet aan een opmerking die in het voorlopig verslag bij dit artikel onder 3 is gemaakt. In de memorie van antwoord, blz. 41 punt 3, is deze verduidelijking reeds toegezegd en ook uiteengezet waarom zij niet terstond kon worden aangebracht. De kwestie is in de memorie van antwoord tevens bij artikel 3.4.2.5a aan de orde geweest; men zie blz. 45, voorlaatste alinea, waar de voormelde toezegging is herhaald.

2. In vervolg op de discussie over dit artikel bij het mondeling overleg van 29 mei 1985 wordt toevoeging van twee nieuwe leden voorgesteld, die een regeling bevatten ter uitwerking van de gedachten die blijkens dit overleg ook de voorkeur van de commissie hadden.

Zoals in mijn als bijlage bij het verslag van het mondeling overleg gevoegde brief reeds is uiteengezet, beoogt het nieuwe derde lid tegemoet te komen aan de bezwaren die uit een oogpunt van misdadbestrijding aan een algehele bescherming van verkrijgers te goeder trouw ook van gestolen zaken zijn verbonden. In dit lid wordt daarom vooropgesteld dat gestolen zaken gedurende drie jaren, te rekenen van de dag van de diefstal af, door de bestolene kunnen worden opgeëist. Deze regel sluit – ten dele ook wat de redactie betreft – aan bij die van het huidige artikel 2014 lid 2 BW, met dien verstande dat zij niet ook geldt voor verloren zaken. Zoals bij het mondeling overleg aan de orde is geweest, is daar aan een zodanige regel met het oog op het aspect van misdadbestrijding geen behoefte, terwijl er bovendien ook minder reden is om de oorspronkelijk eigenaar bij verlies – vaak een kwestie van slordigheid – ten koste van de verkrijger te goeder trouw te beschermen, een regel die ook slecht zou passen bij de nieuwe regeling betreffende gevonden voorwerpen in titel 5.2.

3. Het nieuwe derde lid is geformuleerd als een uitzondering op de voorafgaande leden. Dit brengt in de eerste plaats mee dat het alleen een nadere regel geeft voor het geval dat de zaak in handen is gekomen van een verkrijger te goeder trouw die anders ingevolge de voorafgaande leden zou worden beschermd. Van anderen – met name van verkrijgers die niet te goeder trouw zijn of om een andere reden niet aan de eisen van de voorafgaande leden voldoen, zoals de verkrijger om niet of onder algemene titel – kan de bestolene de zaak derhalve naar de gewone regels opeisen.

In de tweede plaats volgt uit deze opzet dat na het verstrijken van de in het derde lid bedoelde termijn de voorafgaande leden hun volle werking hernemen, zodat iemand die intussen de zaak te goeder trouw en anders dan om niet verkreeg, van het tijdstip van het verstrijken van de termijn af volledig beschermd wordt en aldus, ook jegens de bestolene, met terugwerkende kracht tot het tijdstip van zijn verkrijging de eigendom verwerft. Aldus ook voor het huidige artikel 2014 lid 2 Asser-Beekhuis I, blz. 306.

Dat het derde lid spreekt van de eigenaar, sluit niet uit dat ook anderen de vordering tot opeising kunnen instellen. Zo volgt uit de artikelen 3.8.17, 3.9.2.6 en 3.10.4A.5a dat de betreffende rechtsoverdrager ook kan worden ingesteld, respectievelijk door de eventuele vruchtgebruiker, pandhouder of retentor van de zaak. Uit artikel 3.4.2.7a vloeit voort dat de eigenaar, hoewel hij door de diefstal het bezit heeft verloren, zijn eigendom kan overdragen, bij voorbeeld aan zijn verzekeraar, zodat deze de vordering kan instellen.

4. De verkrijger te goeder trouw van wie de zaak ingevolge het derde lid teruggevorderd wordt zal, zoals bij het mondeling overleg reeds aan de orde is geweest, voor wat betreft de door hem eventueel ten behoeve van de zaak gemaakte kosten, verhaal hebben op de bestolene overeenkomstig de regels van artikel 3.5.14. Het gaat hier immers om een bezitter te goeder trouw, van wie de zaak door de rechthebbende wordt teruggevorderd. Voor deze kosten zal de verkrijger ook krachtens artikel 3.5.14 lid 3 retentierecht kunnen uitoefenen. Men lette echter op de bepaling van artikel 3.5.15 lid 3, waarvan de toepassing tot gevolg heeft dat de verkrijger als bezitter te kwader trouw behandeld wordt van het tijdstip af waarop de bestolene zijn recht jegens hem heeft ingeroepen. De bestolene zal niet ook de door de verkrijger te goeder trouw eventueel voor de zaak betaalde koopprijs behoeven te vergoeden. Wel zal de verkrijger deze in de regel van zijn voorman kunnen terugvorderen; men zie artikel 7.1.2.1 lid 1 in verband met HR 4 februari 1983, NJ 1984, 628.

5. Op de voormelde regel voor gestolen zaken bevat lid 3 twee uitzonderingen, waarvan de eerste de groep van verkrijgers te goeder trouw betreft, die ik in mijn brief globaal heb aangeduid als de particulieren die een zaak hebben gekocht in de voor dergelijke zaken normale handel, waarbij is gedacht aan koop in een winkel of ander bedrijf met een duurzame en op een vaste plaats gevestigde bedrijfsruimte. Deze uitzondering wordt in lid 3 onder a omschreven. Deze omschrijving sluit aan bij die welke op

een aantal plaatsen in het nieuwe wetboek wordt gebezigd, waar bescherming van de consument aan de orde is, maar met deze belangrijke beperking dat het moet gaan om een verkoper die zijn bedrijf uitoefent in een bedrijfsruimte zoals een winkel.

De argumenten die voor bescherming van deze groep particulieren pleiten, heb ik in mijn voormelde brief reeds opgesomd. Ik herinner er hier in het bijzonder aan dat deze bescherming in de thans voorgestelde regeling in zoverre niet ten koste van de belangen van de bestolene en diens eventuele verzekeraar gaat dat deze de mogelijkheid behouden om de schade van de voorman van de beschermde vergoed te krijgen. Wil de particuliere koper beschermd worden, dan zal hij in het nieuwe stelsel immers niet alleen zijn voorman moeten noemen, maar ook moeten duidelijk maken dat de zaak door hemzelf of een eveneens particuliere voorman is gekocht van een vervreemder die in een winkel of vergelijkbare bedrijfsruimte van het verhandelen van soortgelijke zaken zijn bedrijf maakte. Dit brengt mee dat deze bescherming slechts kan worden ingeroepen in omstandigheden bevorderen dat de bestolene en zijn verzekeraar deze vervreemder kunnen aanspreken, zoal niet op grond van onrechtmatige daad, dan toch op de grond dat hij tot het bedrag van de door hem van de verkrijger ontvangen koopprijs ongerechtvaardigd is verrijkt. Het gaat hier om een geval als bedoeld in voorbeeld 3, genoemd in Parl. Gesch. Boek 6, blz. 833. Volgens het nieuwe derde lid zou voormelde vervreemder immers, hoezeer zelf ook te goeder trouw, de zaak aan de bestolene hebben moeten teruggeven, wanneer deze die zaak tijdig van hem zou hebben opgeëist.

Dit betekent tevens dat de bescherming van de onderhavige groep particuliere verkrijgers niet tot gevolg heeft dat voor de handelaar de noodzaak afneemt om zich er in zijn eigen belang behoorlijk van te vergewissen dat de hem aangeboden zaken niet gestolen zijn. Het komt er immers op neer dat hij, in plaats van aan de verkrijger, van wie de zaak wordt teruggevorderd, schadevergoeding moet betalen aan de bestolene of diens verzekeraar. Ook uit oogpunt van bestrijding van heling is deze bescherming derhalve verantwoord.

6. Bij de in lid 3 onder a voorkomende term «bedrijf» verdient aantekening dat deze hier in dezelfde betekenis wordt gebruikt als op de plaatsen waar zij in verband met de bescherming van de consument wordt gebezigd; men zie ook de algemene uiteenzetting betreffende deze term in de memorie van antwoord op het onderhavige gedeelte van de Invoeringswet onder Algemeen, punt 2 in het bijzonder de laatste alinea. Nu de onderhavige bepaling naar zijn aard betrekking heeft op de detailhandel in winkels e.d. zijn hier van deze term op zichzelf weinig moeilijkheden te verwachten.

Wat betreft de omschrijving «in een daartoe bestemde bedrijfsruimte, zijnde een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan met de bij het een en ander behorende grond», deze is overeenkomstig een bij het mondeling overleg uit de commissie naar voren gekomen suggestie ontleend aan de hoofdlijnen van artikel 1624 BW betreffende huur van bedrijfsruimte. Men lette er echter op dat het hier anders dan in dat artikel niet steeds zal gaan om de bestemming die bij de huurovereenkomst aan de bedrijfsruimte is gegeven, maar in geval het geen verhuurde ruimte betreft, ook om die waartoe zij blijkens objectieve kenmerken als inrichting en duurzaamheid van het gebruik door de vervreemder wordt gebezigd. Nu de onderhavige bepaling zelf reeds aangeeft dat het gaat om bedrijfsruimte waarin de vervreemder zijn bedrijf maakt van het verhandelen van roerende zaken aan het publiek, bestaat geen behoefte aan overneming van de voor het geval van huur verder uitgewerkte omschrijvingen die artikel 1624 BW voorts nog bevat. Daarmee wordt tevens een aantal van de afgrenzingsmoeilijkheden waartoe dit artikel in de praktijk leidt, vermeden.

Zoals reeds verscheidene malen is aangestipt is bij de onderhavige omschrijving vooral aan winkels gedacht. Zij is echter niet daartoe beperkt, nu niet alle roerende zaken zich voor verkoop in een winkel lenen en er ook overigens redenen kunnen zijn andere bedrijfsruimten vanuit een oogpunt

van een normale verhandeling van zaken aan particuliere verkrijgers daarmee gelijk te stellen.

Zo vallen onder de omschrijving ook het garagebedrijf, waar men auto's kan kopen, de werf waar pleziervaartuigen worden verkocht, het slechts van een kantoortje voorziene terrein, bestemd voor de verkoop van caravans en kampeerwagens, de afgescheiden ruimten in een markthal die door vaste gebruikers bij wijze van winkel worden geëxploiteerd, en de supermarkt. In al deze gevallen gaat het om normale handel door een als gevolg van de aard van zijn bedrijfsruimte gemakkelijk terug te vinden verkoper, waar een particuliere koper in beginsel geen gestolen zaken hoeft te verwachten, hoewel hem dit niet ontslaat van de verplichting om bij voorbeeld in geval van koop van een gebruikte auto de daarbij behorende papieren behoorlijk te controleren. Er is daarom reden deze groep van gevallen anders te behandelen dan bij voorbeeld de koop van zaken die worden verhandeld op een markt op straat, langs de deur of in een café, gevallen die alle buiten de omschrijving vallen.

Een grensgeval wordt gevormd door de openbare veiling in een veilinglokaal dat door een vaste veilinghouder wordt geëxploiteerd. Er is de voorkeur aan gegeven om dit geval uitdrukkelijk buiten de omschrijving te houden, nu ook de particuliere koper zich er in het algemeen van bewust is bij koop op een veiling bepaalde risico's te lopen, zulks ondanks de bijzondere regel van het huidige artikel 637 BW die hem juist ter zake van terugvordering van gestolen zaken een zekere bescherming geeft. Deze bijzondere bescherming juist bij koop op een markt of veiling is nauwelijks meer met de huidige maatschappelijke opvattingen te verenigen; men zie ook Parl. Gesch. Boek 3. blz. 332, slot, voorlaatste alinea.

Daarbij is mede van belang dat vele veilingen weliswaar zijn onderworpen aan ambtelijk toezicht (Wet van 15 december 1971, Stb. 748), maar dat dit toezicht niet is gericht op de herkomst van de aangeboden zaken, doch op de gang van zaken op de veiling zelf. Losse veilingen, zoals bij voorbeeld in het kader van een executie, vallen uiteraard evenmin onder de omschrijving.

7. Ook de redenen voor de in het derde lid onder b opgenomen uitzondering zijn reeds in mijn voormelde brief uiteengezet. Het komt erop neer dat ter betaling aangeboden chartaal geld zich in de praktijk van het betalingsverkeer niet laat identificeren en dat voorts ook het rechtsverkeer in rechten aan toonder en order bijzondere eisen stelt, die in het Wetboek van Koophandel reeds thans voor de daar geregelde gevallen tot bijzondere regels op dit punt hebben geleid waarbij het huidige artikel 2014 lid 2 BW niet van toepassing is. Opmerking verdient nog dat onder geld – evenals elders in het nieuwe Wetboek – zowel Nederlands wettig betaalmiddel als buitenlands gangbaar geld valt. Niet vallen daaronder ook bij voorbeeld betaalcheques, ook niet als zij reeds door de trekker zijn ondertekend en overeenkomstig artikel 6.1.6.15a door de schuldeiser als nemer in ontvangst genomen, ongeacht of de naam van de nemer daarbij is ingevuld. Nalaten van dit laatste maakt de betaalcheque ook niet tot toonderpapier, nu de betrokkene zich blijkens de inhoud van de betaalcheque niet tot betaling aan toonder heeft verplicht, doch slechts tot betaling aan een met name genoemde nemer.

8. Het nieuwe vierde lid geeft een nadere bepaling met het oog op de in het derde lid bedoelde termijn, die moet worden gezien als een vervalltermijn van bijzondere aard in dier voege dat het antwoord op de vraag of zij al of niet verstreken is, niet alleen beslissend is voor het vervallen van de rechtsvordering tot opeising doch ook voor de vraag of de bestolene nog eigenaar is dan wel een eventuele verkrijger te goeder trouw eigenaar is geworden; men zie hetgeen hierover hiervoor onder 3 is opgemerkt.

Om nu te verduidelijken welke maatregelen de bestolene binnen die termijn moet nemen om aan de werking van die termijn te ontkomen, zoekt het vierde lid aansluiting bij bepalingen betreffende de stuiting van de verjaring van een rechtsvordering waarmee een goed kan worden opgeëist, te weten de artikelen 3.11.16, 18 en 18a die van overeenkomstige toepassing zijn

verklaard. Artikel 3.11.17 is buiten deze verwijzing gehouden, nu lid 1 van dit artikel slechts ziet op rechtsvorderingen tot nakoming van een verbintenis, een geval dat zich hier niet voordoet, en lid 2 niet strookt met de rechtszekerheid met het oog waarop hier nu juist een vervaltermijn is gekozen.

Artikel 3.4.2.3b. Hier is een misslag in de tweede nota van wijziging hersteld. Zoals blijkt uit de memorie van antwoord op het onderhavige gedeelte van de Invoeringswet bij dit artikel, was het de bedoeling dat het oorspronkelijke lid 1 weer zijn aanvankelijke redactie zou krijgen en dat de bij de nota van wijziging van 3 oktober 1983 geschrapte leden 2 en 3 geschrapt zouden blijven. Dit is thans alsnog tot uiting gebracht.

Artikel 3.7.1.9a. Hier zijn twee verschrijvingen in de nummers van het aangeduide artikel en de aangeduide afdeling verbeterd.

Artikel 3.7.1.14. Overzichtelijkheidshalve zijn de in dit artikel reeds voorgestelde wijzigingen samengevoegd. Daaraan is een nagekomen correctie toegevoegd, nodig omdat de term «op verzoek» niet meer in overeenstemming is met de artikelen 677 e.v. Rv., als voorgesteld bij het eerste gedeelte van de Invoeringswet. In het kader daarvan is immers besloten voor de hier bedoelde gevallen de ook in het huidige recht voorgeschreven dagvaardingsprocedure te handhaven.

Artikel 3.9.2.2a. Dit artikel is aangepast aan de nieuwe leden 3 en 4 van artikel 3.4.2.3a die ook van toepassing dienen te zijn als de gestolen zaak inmiddels aan een derde te goeder trouw blijkt te zijn verpand. De bepaling in lid 3 onder a is uitgezonderd omdat verpanding aan het publiek op een wijze als daar omschreven, zich in de praktijk niet laat denken.

Artikel 3.9.4.8. Het slot van het eerste lid wordt enigszins gewijzigd in dier voege dat in een iets aangepaste vorm wordt teruggekeerd naar de huidige, voor de huurder gunstiger rechtspraak op dit punt; men zie HR 14 mei 1976, NJ 1977, 150. Dit strookt met de omstandigheid dat ook overigens voor wat betreft de bescherming van de huurder, de toestand van het huidige recht gehandhaafd blijft. Bovendien past de nieuwe redactie ook beter bij die van het tweede lid dat er eveneens van uitgaat dat de bevoegdheid tot vernietiging van de koper slechts een uitvloeisel is van die van de hypotheekhouder.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes